

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Карого Олега Ігоровича
на дисертаційну роботу Корнелюк Ольги Антонівни
на тему «Активізація транскордонного співробітництва міських поселень»,
подану до спеціалізованої вченої ради К 32.051.06
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.05 – «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка»

Актуальність дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими програмами, планами та темами

Розвиток транскордонного співробітництва є одним з проявів інтеграційних процесів. В Україні не повністю реалізуються переваги транскордонного співробітництва, зокрема в економічній сфері, проблемою залишається часто декларативний характер транскордонних угод. В умовах реалізації Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та поглиблення євроінтеграції потребують розробки і реалізації заходи з вдосконалення транскордонного співробітництва. Міські поселення володіють потужним потенціалом для здійснення транскордонної співпраці, у зв'язку з цим необхідним є пошук шляхів для забезпечення міським поселенням більших можливостей у реалізації транскордонного співробітництва. З огляду на це обрана тема дисертаційного дослідження є своєчасною та актуальною.

Тема дисертації пов'язана з науковими програмами, пріоритетними напрямами розвитку науки. Зокрема, дисертація виконана відповідно до науково-дослідної роботи кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки «Трансформація зовнішньоекономічної діяльності України в умовах реалізації європейського вибору» (довідка № 03-28/01/483 від 21.02.2018), а також у рамках виконання держбюджетних тем: «Єврорегіон “Буг”: передумови та стратегічні пріоритети сталого просторового розвитку»

(державний реєстраційний номер 0109U000581), «Єврорегіон “Буг”»: ринкова трансформація в умовах міжрегіональної інтеграції» (державний реєстраційний номер 0111U002147), «Інноваційні форми активізації бізнесу в умовах європейської інтеграції» (державний реєстраційний номер 0115U002350), що свідчить про відповідність дисертаційної роботи пріоритетам сучасної економічної науки.

Мета і результати дослідження, що винесені на захист.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Мета дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних основ та розробці практичних рекомендацій щодо активізації транскордонного співробітництва міських поселень. Зазначена мета відповідає темі дослідження. Відповідно до мети логічно визначено завдання дослідження. Об'єкт і предмет дослідження визначено згідно науково-методичних вимог до дисертаційних робіт.

Матеріали дисертації та публікації здобувача визначають високу обґрунтованість основних наукових результатів, положень наукової новизни та висновків, сформульованих у роботі. Обґрунтованість наукових положень дисертації, їх достовірність й новизна забезпечуються широким застосуванням автором загальнонаукових та спеціальних методів теорії пізнання. Дисертантом здійснено змістовне дослідження наукових праць і публікацій вітчизняних і зарубіжних вчених і фахівців з питань теоретичних засад та етапів розвитку транскордонного співробітництва (п. 1.1 дисертації), форм транскордонного співробітництва (п. 1.1), визначення ефективності розвитку транскордонного співробітництва (п.1.3) та інших теоретичних підходів, що надало можливість науково обґрунтувати необхідність формування наукових засад щодо активізації транскордонного співробітництва міських поселень.

**Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій,
їх новизна. Значущість дослідження для науки і практики та шляхи
його використання**

Достовірність основних результатів, отриманих у дисертаційній роботі, забезпечується, зокрема:

використанням в процесі дослідження актуальних даних Державної служби статистики України, обласних державних адміністрацій України, звітно-аналітичної інформації міжнародних і вітчизняних статистичних структур, матеріалів науково-практичних конференцій, круглих столів;

застосуванням сукупності ретельно підібраних наукових методів дослідження, серед яких: монографічний, історико-логічний (п. 1.1; 1.2), аналізу та синтезу, групування, структурно-функціональний (п. 1.3; 2.3), узагальнення та аналізу (п. 2.1), економіко-статистичний (п. 2.2), абстрактно-логічний і системно-структурний (п. 3.1; 3.2; 3.3);

впровадженням отриманих результатів у діяльність органів державного й регіонального управління, а також навчального закладу що підтверджується відповідними довідками про впровадження та використання отриманих у роботі результатів (с. 17-18); можливостями їх подальшого застосування як у навчальному процесі, так і в практиці регіонального управління;

апробацією наукових результатів на 22 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях (с. 18-19).

Дисертант виносить на захист результати власного дослідження, які вирішують наукові завдання щодо удосконалення розвитку форм активізації транскордонного співробітництва міських поселень.

Серед найбільш важливих наукових результатів *першого розділу* «Теоретично-методичні основи процесів активізації транскордонного співробітництва міських поселень» доцільно визначити таке: удосконалено концептуальні засади активізації транскордонного співробітництва (п.1.1 дисертації), зокрема запропоновано визначення поняття «активізація

транскордонного співробітництва» як сукупність засобів та заходів, спрямованих на поглиблення і розширення транскордонних зв'язків через використання різноманітних форм транскордонного співробітництва, а саме: європейські угруповання, об'єднання транскордонного співробітництва, транскордонне партнерство, транскордонні промислові зони, транскордонні промислові парки, транскордонні проекти, транскордонна торгівля, транскордонні ринки. Об'єктом активізації транскордонного співробітництва запропоновано розглядати процес інтеграційної взаємодії договірних сторін через визначені форми для задоволення потреб населення транскордонних територій, суб'єктом активізації транскордонного співробітництва – безпосередньо регіональні та місцеві органи влади, територіальні громади, громадські організації та ті установи, що функціонують на відповідних транскордонних територіях та здійснюють заходи транскордонного характеру.

Дисертант пропонує власне тлумачення поняття «центр активізації транскордонного співробітництва», яким називає поселення, де відбувається реалізація одного або декількох видів транскордонної співпраці в економічній, культурній, освітній, адміністративній сферах завдяки налагодженню зв'язків між територіальними громадами прикордонних регіонів суміжних країн, а також у вигляді реалізації спільних проектів задля створення оптимальних умов для життєдіяльності населення, зростання його рівня життя (п.1.2 дисертації, с. 6 автореферату). У дисертації удосконалено методичний підхід до оцінки транскордонного співробітництва міських поселень, що здійснено за допомогою виокремлення послідовних етапів, які включають аналіз передумов і факторів активізації транскордонного співробітництва на національному та регіональному рівнях (п.1.3 дисертації, с. 8-9 автореферату).

У *другому розділі* «Особливості розвитку транскордонного співробітництва міських поселень» дисертантом визначено передумови активізації транскордонного співробітництва (п. 2.1 дисертації, с. 9 автореферату) та виокремлено фактори активізації транскордонного співробітництва міських поселень у регіоні: економіко-географічне та

геополітичне положення, природні умови й ресурси, економічні, населення та трудові ресурси, транспортна інфраструктура, прикордонна інфраструктура, зовнішня фінансова допомога й інвестиції, екологічні, етнічно-культурні, нормативно-правові, роль в адміністративно-територіальному устрої, інформаційні. (п. 2.2 дисертації, с. 10 автореферату). Здійснено оцінку рівня транскордонного співробітництва міських поселень Волинської області, що дозволило дисертантці розрахувати інтегральний індекс транскордонного співробітництва та визначити рейтинг міських поселень (п. 2.3 дисертації, с. 12 автореферату).

У *третьому розділі* «Удосконалення транскордонного співробітництва міських поселень» здійснено моделювання, зокрема побудовано кореляційно-регресійну модель, що відображає залежність рівня транскордонного співробітництва міських поселень від основних його складників, якими позначено обсяг прямих іноземних інвестицій та експорту товару (п. 3.1 дисертації, с. 13 автореферату). У роботі обґрунтовано застосування організаційно-економічного механізму розвитку міських поселень в контексті активізації їх участі в процесах транскордонного співробітництва (п.3.2 дисертації, с. 12 автореферату). В його основу, на відміну від наявних, покладено використання досвіду Європейського Союзу у контексті реалізації Угоди про асоціацію України і Європейського Союзу. Доведено, що організаційно-економічний механізм розвитку міських поселень в контексті активізації їх участі в процесах транскордонного співробітництва є відкритою й динамічною системою принципів, методів та інструментів створення сприятливого транскордонного середовища для розвитку міських поселень. Дисертантом розроблено рекомендації щодо активізації транскордонного співробітництва міських поселень завдяки розвитку таких форм, як прями контакти, транскордонні промислові зони й парки, транскордонне партнерство, транскордонні кластери, транскордонні проекти, транскордонні ринки.

Всі представлені пропозиції дисертанта виходять з глибокого економічного аналізу, а за змістом реальними і придатними для практичного

використання. Основні наукові положення дисертації доведені до рівня методичних рекомендацій, які дозволяють забезпечити розвиток форм активізації транскордонного співробітництва міських поселень. Теоретико-методологічні положення дисертаційної роботи можуть бути використані керівниками і спеціалістами, органами державного та регіонального управління, місцевого самоврядування для прийняття практичних рішень, опрацювання моделей розвитку міських поселень в контексті активізації їх транскордонного співробітництва, здійснення транскордонного партнерства.

Теоретична цінність та практична значущість наукових результатів

Теоретичне значення проведеного дослідження полягає у тому, що розроблені положення наукової новизни та отримані результати вирішують проблему наукового обґрунтування активізації транскордонного співробітництва міських поселень на основі критичного аналізу накопиченого досвіду вирішення окремих складових цієї проблематики, позитивними результатами апробації зроблених пропозицій. Обґрунтовані у дисертації положення наукової новизни розширюють теоретичний базис регіональної економіки щодо методологічного апарату та концептуальних положень активізації транскордонного співробітництва міських поселень України.

Обґрунтованість положень і висновків дисертації базується на розумінні методичного підґрунтя досліджуваної проблеми, чіткому окресленні предмета та об'єкта дослідження, а також на глибокій обізнаності дисертанта у питаннях, що стосуються теорії і практики діяльності і перспектив розвитку форм активізації транскордонного співробітництва міських поселень України. Одержані результати ґрунтуються на широкому спектрі знань з різних галузей науки (регіонального та національного розвитку, стратегічного управління, статистики), застосуванні комплексу загальних і спеціальних методів дослідження, системному аналізі проблеми, вибір і застосування яких цілком відповідає меті та завданням дослідження. Це дає змогу зробити висновок про

системний характер дослідження, достатню обґрунтованість наукових положень і висновків, методичних рекомендацій, що сформульовані здобувачем.

Достовірність результатів дослідження підтверджується використанням значного обсягу наукового і практичного матеріалу, який був застосований при підготовці дисертації, про що свідчить список використаних джерел з 264 найменувань, і також впровадженням розроблених пропозицій в практичну діяльність.

Практична цінність розробок Корнелюк О.А. полягає в обґрунтуванні методичного забезпечення і практичних рекомендацій, що відрізняються логічною побудовою, структурованістю і конкретністю. Основними з них є: поняттєво-термінологічний апарат теорії активізації транскордонного співробітництва (с. 30, 38-40), удосконалення системи методів і інструментів активізації транскордонного співробітництва міських поселень (с. 148-156).

Практичне значення дисертації підтверджується довідками про використання отриманих результатів в діяльності Управління розвитку, інвестицій та європейської інтеграції Волинської обласної державної адміністрації (довідка № 78/01-22/2-18 від 25.01.2018 р.), Департаменту економічної політики Луцької міської ради (довідка № 21-8/65 від 27.02.2018 р.), Золочівської районної ради Львівської області (довідка № 03-15/69 від 22.02.2018 р.), Жовківської міської ради Львівської області (довідка № 02-09/209 від 26.02.2018 р.), Княгининівської сільської ради Луцького району Волинської області (довідка № 438/02.14 від 23.02.2018 р.).

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Зміст та завершеність дослідження

Основні положення та висновки дисертації Корнелюк О.А. знайшли своє відображення у 29 наукових працях (загальним обсягом 11,82 друк. арк., із яких особисто дисертанту належить 10,83 друк. арк.), серед них – одна колективна

монографія, 14 – статей у фахових наукових виданнях України, дві – у наукових періодичних виданнях іноземних держав та України, що включені до міжнародних наукометричних баз даних; 12 – апробаційного характеру у вітчизняних збірниках. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Дисертаційна робота Корнелюк О.А. є логічно структурованою, відповідає меті та завданням дослідження, забезпечує повне висвітлення отриманих результатів. Робота є завершеним науковим дослідженням, містить необхідні теоретико-методичні положення, аналітичні розробки та перспективні напрями, що достатньо повно висвітлені у відповідних розділах дисертації та опублікованих наукових працях. Дисертаційна робота складається з трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Дисертаційна робота є авторським дослідженням, спрямованим на вирішення науково-прикладного завдання, яке полягає в поглибленні теоретико-методичних засад, розробці напрямів активізації транскордонного співробітництва міських поселень.

Відповідність дисертації та автореферату встановленим вимогам

Структура дисертації включає вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Робота виконана українською мовою у науковому стилі з дотриманням логічної послідовності подання матеріалу. З всіма ознаками дисертація та автореферат відповідають встановленим Міністерством освіти і науки України вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Автореферат ідентично відображає основні положення дисертації, його зміст відповідає змісту дисертації. В авторефераті висвітлено наукові положення, пропозиції, методичні рекомендації та висновки, що викладені у дисертації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

В дисертаційній роботі Корнелюк О.А. є певні висновки та твердження, які можна віднести до категорії дискусійних і таких, що потребують додаткових пояснень та уточнення, зокрема:

1. На нашу думку, потребує розкриття змісту такого поняття як «об'єкт активізації транскордонного співробітництва» (п. 1.1), яке автор подає як «процес інтеграційної взаємодії договірних сторін через визначені форми для задоволення потреб населення транскордонних територій», з точки зору підвищення рівня якості життя населення. Адже забезпечення відповідного рівня якості життя населення представляє собою не лише комплекс заходів, спрямованих на задоволення потреб населення, а й досягнення інших цілей.

2. Заслужовує на увагу думка дисертанта щодо розкриття сутності міських поселень як «точок росту», «полюсів зростання», що дозволило теоретично обґрунтувати їх значення як центрів активізації транскордонного співробітництва. Але це питання висвітлено у роботі фрагментарно та потребує поглибленого розкриття. Окрім того, робота виграла б, якби дисертантом було проведено класифікацію міських поселень як центрів активізації транскордонного співробітництва з урахуванням інтенсивності та галузевого характеру транскордонних зв'язків.

3. Потребує уточнення використання окремих термінів, зокрема на рис. 1.1 с.40 мова йде про результативність, а не ефективність транскордонного співробітництва, що пізніше і зазначається в тексті роботи; на рис. 1.3 с. 50 замість терміну «міста республіканського і обласного підпорядкування» коректно би було вжити термін «міста республіканського і обласного значення» тощо.

4. Такі показники як обсяги капітальних інвестицій, прямих іноземних інвестицій, експорту, імпорту, які автор пропонує використовувати для проведення комплексного аналізу розвитку транскордонного співробітництва

(п. 2.3), опосередковано відображають результати транскордонного співробітництва. Їх варто було розширити, включивши показники вартості реалізованих транскордонних проектів, суми грантів, наданих Європейським Союзом на розвиток транскордонного співробітництва тощо.

5. Матриця SWOT-аналізу транскордонного співробітництва міських поселень Волинської області, представлена в п. 2.3, є не в повній мірі обґрунтованою автором. Потребують уточнення вагомості та перспективи майбутнього впливу виділених факторів на розвиток цього регіону.

6. Хоча у роботі визначено та обґрунтовано стратегічні напрями активізації транскордонного співробітництва міських поселень (п. 3.1), але не в повній мірі конкретизовано шляхи реалізації деяких з них.

7. У п. 3.2 дисертантом запропоновано удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку міського поселення в контексті активізації транскордонного співробітництва (рис. 3.4), визначено інструменти цього механізму, їх згруповано у такі групи як нормативно-правові, інституційні, організаційні, економічні, але розкрито їх узагальнено. Вони потребують детальнішого представлення.

8. Глибина характеристики форм активізації транскордонного співробітництва (п.3.3) є непропорційною. Бажано було визначити специфічні ознаки їх застосування та розробити рекомендації щодо застосування таких форм як ефективних напрямів розвитку міських поселень – транскордонних промислових зон і парків, транскордонних проектів. При розкритті різноманітних форм транскордонної співпраці бажано було застосувати як вітчизняний, так і зарубіжний досвід, та розкрити їх вплив на розвиток міського поселення в контексті активізації транскордонного співробітництва.

Зазначені дискусійні положення не зменшують наукову та практичну цінність представленого дослідження. Дискусійність окремих положень дисертації засвідчує складність та багатогранність обраного наукового завдання, а також перспективність проведення автором подальших досліджень з цієї проблематики.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Корнелюк Ольги Антонівни на тему «Активізація транскордонного співробітництва міських поселень» є завершеною науковою працею, в якій отримано науково обґрунтовані результати, що в сукупності надають подальший розвиток науково-методичним основам активізації транскордонного співробітництва міських поселень України. Роботу виконано на високому науково-методичному рівні. Дослідження логічно структуроване, є цілісним, носить завершений характер, містить наукову новизну та практичну цінність. В опублікованих працях автора повною мірою відображені основні положення дисертаційної роботи. Обсяг та оформлення дисертації, в цілому відповідають пп. 9,11,12 «Порядку присудження наукових ступенів».

Таким чином, на підставі проведеного аналізу, можна зробити висновок, що дисертаційна робота «Активізація транскордонного співробітництва міських поселень» за своїм змістом повністю відповідає паспорту наукової спеціальності 08.00.05 – «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка», а її автор, Корнелюк Ольга Антонівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за означено спеціальністю.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри менеджменту організацій

Національного університету

«Львівська політехніка»

доктор економічних наук, професор

Карий О.І.

Підпис Карого О.І. засвідчую

Вчений секретар

Національного університету

«Львівська політехніка»

Брилинський Р.Б.